

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Regionaalministri 30. mai 2023. a määruse nr 29 „LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamine“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määrus „Regionaalministri 30. mai 2023. a määruse nr 29 „LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamine“ muutmise“ (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 7 lõike 2, § 12 lõike 3, § 24 lõike 1 ning § 31 lõigete 3 ja 9 alusel.

Regionaalministri 30. mai 2023. a määruses nr 29 „LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamine“ (edaspidi *määrus*) tehakse enamus muudatusi toetuse rakendamisel ilmnenud praktiliste probleemide tõttu. Määrusega tehtavad muudatused on kohalikele tegevusrühmadele olulised ja hädavajalikud, et nad saaksid 2024. aasta sügisesed projektitoetuse taotlusvoorud avada juba muudatuste järgsetes tingimustes, mis tähendab, et määruse nõuded oleksid praktikas neile selgemad ja lihtsamini rakendatavad. Näiteks viiakse muudatustega riikliku maksu võla puudumise nõude sõnastus kooskõlla maksukorralduse seaduses sätestatud maksuvõlga puudutava sõnastusega, samuti sätestatakse edaspidi selgemalt, millised andmed sisestab kohalik tegevusrühm PRIA e-teenuse keskkonda (edaspidi *e-PRIA*) ning millised andmed esitab ta koos projektitaotluse hindamise protokolliga, samuti tehakse muudatused kulude mõistlikkuse tõendamise nõuetes, täpsustatakse ehitustegevusega seotud abikõlblikkuse sätteid, vähese tähtsusega abi nõue ja viited viiakse kooskõlla Euroopa Komisjoni uue horisontaalse vähese tähtsusega abi määrusega, mis jõustus 01.01.2024 – komisjoni määrus (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023). Lisaks tehakse veel mitmeid praktikas ilmnenud vajadusest tulenevaid muudatusi, mis on tingitud õigusselguse ja parema arusaadavuse tagamise eesmärgil. Muudatused aitavad nii kohalikel tegevusrühmadel, projektitoetuse taotlejatel kui ka PRIA määruse nõuetest paremini aru saada ja neid paremini järgida.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalarengu osakonna valdkonnajuht Kai Kalmann-Jotautas (625 6136, kai.kalmann@agri.ee) ja sama osakonna peaspetsialist Liisa Asso (625 6514, liisa.asso@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule ja seletuskirjale tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (625 6260, helen.palginomm@agri.ee) ning keeleliselt toimetas eelnõu sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse § 2 lõike 2 punkti 2 ja § 23 lõike 2 punkti 2.

Varasema sõnastuse kohaselt ei tohtinud kohaliku tegevusrühma ja projektitoetuse taotleja riikliku maksu võlg koos intressiga ületada 100 eurot. Uue sõnastuse kohaselt peab kohalikul tegevusrühmal ja projektitoetuse taotlejal olema riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaksmääratud intress, väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine olema ajatatud ja maksuvõla tasumise ajatamise korral olema maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Muudatusega viiakse riikliku maksu võla puudumise nõue kooskõlla maksukorralduse seaduses sätestatud maksuvõlga

puudutava käsitlesega. Maksukorralduse seaduse § 14 lõike 5 kohaselt on maksukohustuslasel, samuti muul huvitatud isikul või asutusel, õigus taotleda maksuhaldurilt tõendit maksuvõlgade puudumise kohta. Maksuhaldur on kohustatud väljastama maksuvõlgade puudumise tõendi ka juhul, kui maksukohustuslasel olev kõikide sama maksuhalduri hallatavate maksude võlg, arvestamata haldusaktiga kindlaksmääramata intressi, on väiksem kui 100 eurot või kui maksuvõla tasumine on ajatatud. Tõendit maksuvõlgade puudumise kohta ei väljastata, kui maksukohustuslasel on taotluse täitmise tähtpäeval täitmata maksudeklaratsiooni esitamise kohustus ning maksusummat ei ole määranud ka maksuhaldur.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse määruse § 6 lõiget 1, milles asendatakse sõna „Maaeluministerium“ tekstiosaga „Regionaal- ja Põllumajandusministerium“, mis on tingitud ministereeriumi nimevahetusest.

Eelnõu punktides 3 ja 4 tehtavad muudatused on tingitud ministri ametinimetuse muutumisest. Regionaalministri asemel on nüüd regionaal- ja põllumajandusminister.

Eelnõu punktis 5 tehtava muudatusega jäetakse määruse § 12 punktist 1 välja tekstiosa „ja projektitoetuse andmiseks ettenähtud vahendite jaotust,“. Muudatuse kohaselt ei pea kohalik tegevusrühm enam avalikustama kohaliku või üleriigilise levikuga väljaande kaudu ehk ajalehekuulutuses teavet projektitoetuste andmiseks ettenähtud vahendite jaotuse kohta. Rakendamise käigus on ilmnenu, et kui projektitoetuse vahendite jaotust ei olnud kuulutuses välja toodud. Ajal kui see info jõudis projektitaotluste paremusjärjestuse kontrollimise raames PRIAsse, ei olnud enam võimalik ajalehekuulutust tagantjärele muuta. Samas määruse § 11 lõike 1 ja lõike 2 punkti 4 kohaselt peavad kohalikud tegevusrühmad avaldama projektitoetuse vahendite jaotuse oma veebilehel olevas rakenduskavas ning määruse § 12 punkti 1 kohaselt peavad viitama ajalehekuulutuses oma veebilehele, kus on võimalik tutvuda teabega taotlusvooru, mh projektitoetuse vahendite kohta. Seega on muudatus asjakohane, sest kõigi andmete dubleerimine ajalehekuulutuses ei ole otstarbekas, kui ajalehekuulutuses viidatakse veebilehele, kus on leitav projektitoetuse andmiseks ettenähtud vahendite jaotus, millega on tagatud avalikkusele vajaliku teabe olemasolu.

Eelnõu punktiga 6 muudetakse määruse § 12 punkti 9.

Varasema sätte kohaselt kattusid hindamise protokollil esitatavad andmed osaliselt nende andmetega, mida peab sisestama e-PRIAs. Uue sõnastusega sätestatakse selgelt, millised andmed sisestab kohalik tegevusrühm e-PRIAs ning millised andmed esitab ta koos projektitaotluse hindamise protokolliga. Selle muudatusega viiakse säte ühtlasi kooskõlla nende andmete esitamise tegeliku praktikaga.

Eelnõu punktiga 7 muudetakse toetatava tegevusega seotud tööd ja teenused edaspidi selgemalt toetatava tegevuse osaks, mis lihtsustab sellest sättest arusaamist. Edaspidi sätestatakse, et toetatava tegevuse (materiaalsesse või immateriaalsesse varasse investeringu tegemise) osaks võivad olla sellega otseselt seotud tööd ja teenused, mis on edaspidi välja toodud määruse § 24 lõike 2 punktides 1 ja 2. Samas toetatava tegevusega otseselt seotud viidatud tööde ja teenuste loetelu võrreldes varasemaga ei muutu.

Eelnõu punktiga 8 tunnistatakse kehtetuks määruse § 25 lõike 2 punktid 1 ja 16, mille kohaselt on vastavalt mitteabikõlblik tulumaksuseaduse § 8 lõike 1 tähenduses seotud isikute vahel sõlmitud tehinguga kaasnev kulu ning uue põlvkonna elektroonilise side juurdepääsuvõrguga seotud kulu.

Määruse § 25 lõike 2 punkti 1 kehtetuks tunnistamine on seotud määruse §-s 26 tehtavate kulude mõistlikkuse tõendamise nõuete muudatustega ning selle kohta on põhjendus välja toodud seletuskirjas eelnõu punktide 10–19 juures.

Määruse § 25 lõike 2 punkti 16 kehtetuks tunnistamise tulemusel on edaspidi uue põlvkonna elektroonilise side juurdepääsuvõrguga seotud kulu abikõlblik (varem mitteabikõlblik kulu). Samas selleks, et juurdepääsuvõrgu ehitamise kulu oleks abikõlblik, on oluline, et järgitakse määruses sätestatud teisi nõudeid. Näiteks peab olema see maa, millele juurdepääsuvõrk ehitatakse, projektitoetuse taotleja otseses valduses asjaõiguslikul või võlaõiguslikul alusel vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui projektitoetuse taotleja on mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtja (edaspidi koos *VKE*), või vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui projektitoetuse taotleja ei ole *VKE*.

Eelnõu punktiga 9 muudetakse määruse § 25 lõike 2 punkti 13.

Muudatuse tulemusel asendatakse sõnad „ehitusteenust pakkuv“ sõnadega „ehitusosalal tegutsev“, mis tähendab, et abikõlblik ei ole selline ehitustegevuse kulu, mida ei ole teinud ehitusalal tegutsev ettevõtja. Muudatuse eesmärk on tagada see, et kui projektitoetust taotletakse ehitustegevuse kohta, siis ehitusteenuse osutaja peab olema pädev ning ehitusalal tegutsev ettevõtja, kes on teadlik kõikidest ehitusalal tegutsemise nõuetest ning PRIA-l peab olema võimalik seda hõlpsasti kontrollida. Seda, kas ettevõtja on oma põhitegevusalana või kõrvaltegevusalana määratlenud ehitusala, saab kontrollida äriregistrist, kuhu kantakse äriregistri seaduse § 26 lõike 1 punkti 3 kohaselt ettevõtja põhitegevusala Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori järgi, ning majandusaasta aruanne, millest peaks vajaduse korral selguma ettevõtja kõrvaltegevus. Juhul, kui ettevõtja tegutseb ehitusalal, on ta kohustatud täitma ehitusalal tegutsevale isikule ehitusseadustiku §-s 21 jj sätestatud kohustusi, sh ehitusloakohustusliku ehitamise korral majandustegevuse registris oma tegevuse registreerima. Samuti jääb kehtima määruse § 25 lõike 2 punkt 12, mille kohaselt on ehitusmaterjali ostmise kulu ilma ehitustegevuseta mitteabikõlblik. Kui taotleja soovib teha teavitamis- või loakohustuseta ehitustöid ise, siis peab toetuse taotleja esitama andmed ehitise kohta, kus ehitustööd on kavandatud ja selgitama ostetava ehitusmaterjali maksumuse mõistlikkuse välja määruse §-s 26 sätestatud viisil ning tõendama ehitustöödeks vajaliku materjali kulu suuruse ja ehitusmaterjali paigaldamise ehitisse. Nimetatud nõuded aitavad tagada, et ehitise on nõuetekohane ja ohutu ning ehitist võib hakata nõuete ja kasutusotstarbe kohaselt kasutama. Kui ehitusseadusliku kohaselt on ehitise sihipäraseks kasutamiseks kasutusteatise esitamine või kasutusloa olemasolu nõutav, siis peab see projektitoetuse saajal olemas olema.

Eelnõu punktidega 10–19 tehakse muudatused määruse §-s 26, mis puudutavad kulude mõistlikkuse tõendamise nõudeid.

Määruse § 26 pealkirja muudetakse täpsemaks ning „Ostumenetlus“ asendatakse pealkirjaga „Kulude mõistlikkuse tõendamise viisid“. Määruse §-s 26 sätestatud nõuete kohaselt tuleb projektitoetuse taotlejal tõendada toetatavate tegevuste kulude mõistlik maksumus, milleks sõltuvalt tegevusest ja maksumusest on erinevad viisid, nt küsides ja saades hinnapakumused või muu kulude maksumust tõendava dokumendi, mille põhjal koostab ta eelarveprojekti. Seetõttu on pealkirja muudatus asjakohane, et see läheks paremini kokku määruse §-s 26 sätestatud sisuliste nõuetega.

Rakendamisel ilmnenu asjaoludest tulenevalt muudetakse ka määruse § 26 lõigete 1 ja 2 sõnastusi.

Määruse § 26 lõike 1 varasema sõnastuse kohaselt pidi projektitoetuse taotleja korraldama enne projektitaotluse esitamist toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara mõistliku maksumuse väljaselgitamiseks ostumenetluse. Muudatuse kohaselt peab projektitoetuse taotleja toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumuse mõistlikkuse ja põhjendatuse välja selgitama §-s 26 sätestatud viisil, arvestades § 24 lõikes 10 sätestatud nõuet. See tähendab, et projektitoetuse taotleja võib edaspidi valida, kas ta selgitab kulude mõistlikkuse välja enne taotluse esitamist või on tal seda parem teha pärast taotluse esitamist. Määruse § 26 lõikes 1 asendatakse samuti ostumenetlus edaspidi kulude mõistlikkuse tõendamiseks, sest määruse §-s 26 sätestatud nõuete kohaselt tuleb projektitoetuse taotlejal tõendada kulude mõistlik maksumus. Oluline on, et hinnapakumused esitatakse hiljemalt enne taotluse rahuldamise otsuse tegemist PRIAle, mille küsimist ja saamist tõendab üks lõppdokument ehk hinnapakumuse, millele on määruse § 26 lõikes 4 sätestatud eraldi sisunõuded. Näiteks on üheks nõudeks see, et projektitoetuse taotleja peab tagama hinnapakumuste võrreldavuse, st hinnapakumuste alusandmed peavad olema sarnased.

Määruse § 26 lõike 2 varasema sõnastuse kohaselt pidi projektitoetuse taotleja küsima üksteisest sõltumatute pakkujate käest vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust olenemata toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumusest. Muudatuse kohaselt tuleb edaspidi projektitoetuse taotlejal küsida üksteisest sõltumatute ja asjakohaste pakkujate käest vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust, kui toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot. Juhul, kui toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara käibemaksuta maksumus on 5000 eurot või sellest väiksem, küsib projektitoetuse taotleja asjakohase hinnapakkuja käest vähemalt ühe hinnapakumuse, milles hinnapakumuse esitaja on selgelt kirjeldanud müüdava töö, teenuse või kauba kogused ja maksumused. Seega on muudatus projektitoetuse taotlejatele soodustav, sest edaspidi ei pea taotleja küsima kolme hinnapakumust maksumusega alates esimesest eurost.

Määruse § 26 täiendatakse lõikega 2¹. Määruse § 26 lõikes 2¹ sätestatakse erisäte ühis- ja koostöötegevusele. Nimelt ühis- ja koostöötegevusele ei kohaldata määruse § 26 lõiget 2 (hinnapakumused). Sel juhul koostab projektitoetuse taotleja ühistegevuse või koostöötegevuse hinnakalkulatsiooni koos kulude mõistlikkust selgitava põhjendusega. Kui ühistegevuse või koostöötegevuse kohta koostatud hinnakalkulatsioonis selgub, et toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse käibemaksuta maksumus ületab 1000 eurot, siis peab projektitoetuse taotleja olema saanud vähemalt ühe kulude mõistlikkust tõendava dokumendi, mis sisaldab teavet tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumuse ja koguse kohta. Näiteks on lubatud, kui esitatakse kulu mõistlikkuse selgitava põhjendusena ja tõendava dokumendina samaliigilise tegevuse varasem arve koos hinna korrigeerimisega, mis on põhjendatud kontrollitud meetodika alusel. Näiteks on samaliigilise tegevuse varasemat hinda korrigeeritud Statistikaameti tarbijahinnaindeksi osakaaluga. Samas saab seda kasutada vaid juhul, kui on suudetud põhjendada, et hinna mõistlikkust ei ole võimalik välja selgitada muul tõendamise viisil. Muudatus on põhjendatud, sest ühis- ja koostöötegevuse projektid on pikaajalised ja praktika näitab, et hinnapakumuste küsimine ja saamine on sellisel juhul võimatu. Näiteks ei ole võimalik saada täna hinnapakumust kolme aasta pärast toimuvale lennureisile või seminarile, mis toimub kahe aasta pärast välisriigis.

Määruse § 26 lõike 3 sättest jäetakse välja tekstiosa, mis rõhutab, et objektiivne põhjendus, miks kolme hinnapakumust ei ole võimalik saada, on eelkõige see, kui turul on asjaomase töö, teenuse või vara pakkujaid vähe. Muudatus on tingitud sellest, et sellist rõhuasetust ei ole otstarbekas määruses reguleerida, sest lisaks pakkujate vähesusele võib objektiivseid põhjendusi olla ka teisi ning nende tähtsuse järjekord ei ole relevantne.

Määruse § 26 lõiget 4 täiendatakse selliselt, et hinnapakumuse peab muu hulgas sisaldama ka hinnapakkuja registrikoodi. Registrikoodi põhjal on võimalik nii PRIA, kui kohalikul tegevusrühmal näha hinnapakkuja kohta täpsemaid andmeid ning teha paremini kindlaks määruse nõuetele vastavust. Praktikas ilmnenu vajadusest tulenevalt leevendatakse ka määruse § 26 lõikes 4 sätestatud hinnapakumusele esitatavaid sisunõudeid, mille kohaselt võib hinnapakumuseks edaspidi olla nt veebipoe väljatrükk (nt pdf failina), kuvatõmmis töö, teenuse või kauba müüja veebilehelt või muu dokument, mis sisaldab vähemalt hinnapakkuja nime ja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuga maksumust ning vajaduse korral tehniliste tingimuste loetelu, mis osutab tehnilisele spetsifikatsioonile. Selline dokument ei pea sisaldama taotleja nime, hinnapakkuja registrikoodi ja töö, teenuse või vara käibemaksuta maksumust. Muudatuse vajalikkus ilmnes rakendamise käigus. Nt veebipoe väljatrüki või ekraani kuvatõmmise puhul on aktsepteeritav, kui kontaktandmete osas selgub vähemalt hinnapakkuja veebilehekülje aadress, kust toote või teenuse hinda on uuritud ning vastav veebipoe väljatrükk või kuvatõmmis pärineb. Selliste dokumentide puhul ei saa eeldada, et alati selgub hinnapakkuja aadress või telefoni number. Kuvatõmmiseid saab teha veebipoe erinevatelt lehekülgedelt ja need siis ühte faili kokku koondada. See võimaldab detailsemat teavet dokumendil kajastada, et projektitaotluse menetlejal oleks kogu terviklik teave koheselt kättesaadav ja puudub vajadus lisateabe leidmiseks või küsimiseks. Hinnapakkuja nime puhul tasub olla tähelepanelik selles osas, et lisaks kaubamärgile peaks dokumendist olema leitav ka ettevõtja nimi, kelle veebileheküljelt dokument välja printiti või alla laeti või kuvatõmmis tehti. Veebilehekülje väljatrükil on hinnapakumuse väljastamise kuupäevaks dokumendi printimise või allalaadimise kuupäev. Kuvatõmmise puhul jääb pildile arvuti ekraanil olev kuupäev ja kellaaeg. Kui kuvatõmmiseid lõigatakse ühte faili kokku, siis tuleb lisada ise kuupäev või saab ka aluseks võtta dokumenti koostamise kuupäeva, mis on leitav dokumendi tehnilistest andmetest. Veebipoe väljatrüki või ekraani kuvatõmmise puhul ei ole võimalik tihtilugu saada teavet käibemaksuta maksumuse kohta, seetõttu peab kindlasti kajastama andmed käibemaksuga maksumuse kohta. Rahvusvahelistelt veebilehtedelt tellides on soovitatav teave käibemaksu kohta selgitada toetuse taotluses lisateabena. Muudatus on vajalik, sest kaubandus liigub järjest enam e-keskkonda ning sageli on e-poe (eriti piiritaguse veebipoe) hinnad soodsamad kui ettevõtjalt otse küsitud hinnapakumine, kuna selle ettevalmistamisega kaasneb lisatöö. Sagenevad juhud, kui taotleja ei saa nõutud arvul pakkumisi, kuna ettevõtjad neid ei esita, ning seetõttu ei ole võimalik välja selgitada projekti maksumuse mõistlikku turul kehtivat hinda.

Määruse § 26 lõike 5 punkt 5 tunnistatakse kehtetuks, mille kohaselt jäetakse välja nõue, et ehitustööde puhul peab hinnapakumuse sisaldama hinnapakkuja majandustegevuse registreerimise numbrit (MTRi number). Majandustegevuse registrisse kantakse vaid ehitusloakohustusliku ehitamisega tegelevad ehitajad ja seetõttu ei ole see nõue teavituskohustuslike ja vaba ehitustegevuse puhul asjakohane. Hinnapakumuste võrreldavuse tagamiseks peab ehitustööde hinnapakkuja tegutsema ehitusvaldkonnas. Hinnapakkuja MTRi numbri olemasolu hinnapakumusel on tehniline teave ning kui seda seal ei ole, siis see on vajadusel tuvastatav majandustegevuse registrist. Seda enam, et eelnõuga täiendatakse määruse § 26 lõiget 4 selliselt, et hinnapakumuse peab edaspidi muu hulgas sisaldama ka hinnapakkuja registrikoodi, mistõttu peaks ehitustööde hinnapakkuja MTRi kood olema kergesti tuvastatav.

Määruse § 25 lõike 2 punktis 1, § 26 lõigetes 7 ja 7¹ tehtavad muudatused on vajalikud järgmisel põhjusel. Selle määruse raames antakse projektitoetust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL)

nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186), artikli 83 lõike 1 punkti c kohaselt kindlasummalise maksena. See tähendab, et projektitoetus makstakse kindlasummalise maksena PRIA-ga varem kokku lepitud eelarveprojekti alusel, milles on arvestatud asjakohast projektitoetuse määra. Sellise lihtsustatud kulumudeli korral ei vaadata hiljem ühtegi kuludokumenti projekti elluviimise faasis peale toetuse määramist. Toetuse suurus määratakse kindlaks *ex ante* ehk enne projekti heakskiitmist. Kulude mõistlikkuse kontroll ja turu hinna väljaselgitamine toimub enne toetuse määramist. *Ex ante* protsessi raames määratakse kulude mõistlikkus selliselt, et arvesse võetakse ka nõudeid, mille kohaselt tuleb vältida hinna ja toetussumma määramisel huvide konflikte. Selleks on sätestatud määruse § 26 lõikes 7 vastavasisuline nõue, mille kohaselt projektitoetuse taotleja ei või küsida hinnapakumust endaga seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 lõike 1 tähenduses. Faasis, mil toimub eelarveprojekti kulude hinna ja toetussumma määramine on oluline vastavat nõuet täita. Hilisemas projekti elluviimise faasis vastavat nõuet ei saa kontrollida, kuna lihtsustatud kulumudel näeb ette seda, et ühtegi kuludokumenti ei pea enam PRIA-le esitama. Toetus makstakse välja siis, kui toetuse saaja on saavutanud projekti lubatud eesmärgi ja tulemuse. *Ex ante* tagatakse rahaliste vahendite otstarbekus ja säästlikkus ning konkurentsi efektiivne ärakasutamine. Seetõttu ei ole otstarbekas ega ka võimalik lihtsustatud kulumudeli puhul peale toetuse määramist hakata tulumaksuseaduse kaudu kontrollima isikute vahelist seotust (eelnõu punkt 8). Oluline on, et seda tehakse *ex ante* enne toetuse summa määramist.

Määruse § 26 lõikes 7 leevendatakse seotud isikute keelu nõuet ning jäetakse välja hinnapakujate omavahelise seotuse keeld. Seega võib edaspidi projektitoetuse taotleja küsida hinnapakumusi omavahel seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 lõike 1 tähenduses. Projektitoetuse taotleja ei tohi aga endiselt küsida hinnapakumusi tema endaga seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 lõike 1 tähenduses. Vastavasisulise muudatuse vajadus on ilmnunud rakendamise käigus.

Määruse § 26 täiendatakse lõikega 7¹, millega sätestatakse erand ühistegevusega ja koostöötegevusega seotud projektijuhtimise korral, mis tähendab, et nimetatud tegevuste puhul ei kohaldata määruse § 26 lõikes 7 sätestatud seotud isikute keelu nõuet. Muudatus on vajalik, sest praktikas juhib vabaühenduste projekte sageli isik, kes on kas vabaühenduse juhatuse liige või töötaja ning täidab projektiga seotud ülesandeid lisaülesandena. Tehingu tegemist juhatuse liikmega reguleerib mittetulundusühingute seaduse § 19 lõike 1 punkt 4, mille kohaselt kuulub sellise tehingu otsustamine mittetulundusühingu üldkoosoleku pädevusse. Vabaühenduse puhul tagab see selle, et projektikogemus jääb organisatsiooni sisse ja parandab selle võimekust. Projekti mõju on kestvam võrreldes ühekordselt palgatud projektijuhiga. Uuel perioodil on senisest enam vajadus koostöövõrgustike loomise ja juhtimise ning muude sisutegevuste järele, mida on võimalik ellu viia koostöö- ja ühistegevuste raames ning mille puhul on suur töömaht seotud just projektijuhtimisega – tegevuste kavandamine, vajalike teenuste ja tööde tellimine, teavitustegevused jne. Seega on praktikas tavapärane, et ühistegevuse ja koostöötegevuse projekte juhib taotlejaga seotud isik (näiteks juhatuse liige või töötaja), kuna:

- taotleja omab pädevust ja teadmisi projektiga arendatavas valdkonnas;
- projekti käigus tekkinud lisateave ja pädevus jääb taotleja organisatsiooni;
- see on majanduslikult soodsam kui projektijuhtimise teenuse sisseostmine.

Määruse § 26 lõike 10 sõnastust muudetakse ning asendatakse tekstiosa „Ostumenetluse või turu-uuringu raames välja selgitatud“ sõnaga „Väljaselgitatud“. Muudatus on seotud eelnevate punktidega, mille raames tehakse muudatusi kulude mõistlikkuse tõendamise sätetes. Muudatuse kohaselt selgitab projektitoetuse taotleja toetatava tegevuse maksumuse välja kulude mõistlikkuse tõendamise või turu-uuringu raames, mille põhjal koostab eelarveprojekti.

Eelnõu punktiga 20 muudetakse määruse § 27 lõiget 2, millest jäetakse välja sõna „kaasneva“, mis on seotud eelnõu punktis 7 tehtava muudatusega.

Eelnõu punktidega 21 ja 22 muudetakse määruse §-s 27 sätestatud vähese tähtsusega abi viiteid ning nõuet.

01.01.2024 jõustus uus komisjoni määrus (EL) 2023/2831, mis reguleerib vähese tähtsusega abi andmist ning asendab eelmist vähese tähtsusega abi komisjoni määrust (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), mis lõpetas kehtivuse 31.12.2023. Seetõttu muudetakse määruse nr 29 § 27 lõigetes 4, 6 ja 7 sätestatud viiteid ning asendatakse need viidetega uuele komisjoni määrusele (EL) 2023/2831.

Lisaks on vajalik muuta määruse § 27 lõike 3 teist lauset. Sõnastus viiakse kokku komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 3 lõikes 2 sätestatud uue sõnastusega, mille põhilised muudatused võrreldes varasemaga on vähese tähtsusega abi ülemmäär ühe ettevõtja kohta 300 000 eurot kolme aasta jooksul (varem 200 000 eurot) ning kolmeaastase ajavahemiku hindamine jooksvalt (siiani majandusaastapõhiselt). Vähese tähtsusega abi ülemmäära muudatus ei too kaasa muudatust projektitoetuse maksimaalse suuruse osas, mis määruse § 27 lõike 3 esimese lause kohaselt on ühe taotluse kohta endiselt 200 000 eurot ning mis on kooskõlas „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakavaga aastateks 2023–2027“ (edaspidi *ÜPP-strateegiakava*).

Eelnõu punktiga 23 asendatakse määruse § 31 lõikes 1 tekstiosa „vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses ja määruses sätestatud ning ÜPP-strateegiakavas esitatud nõuetele“ sõnadega „projektitoetuse saamise nõuetele vastavust“.

Muudatus tehakse, sest varasema sõnastuse viited on kaudsed, sealhulgas viide ÜPP-strateegiakavale, millest tulevad nõuded eelkõige liikmesriigile, mitte projektitoetuse taotlejale. Projektitoetuse saamise täpsemad nõuded tulevad määruse asjakohastest sätetest, mis viitavad omakorda ELÜPSi ja ELi õigusaktide asjakohastele sätetele.

Eelnõu punktiga 24 pikendatakse määruse § 32 lõigetes 5 ja 6 sätestatud PRIA rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemise tähtaega 50-nelt tööpäevalt 70-nele tööpäevale.

PRIA menetlustähtaja pikendamine on põhjendatud, sest uuel programmiperioodil 2023–2027 kasutatakse LEADERi projektitoetuse maksmisel uut rahastusskeemi, täpsemalt kindlasummalist (ingl *lump sum*) makset ning lisaks kulude mõistlikkuse hindamisel esmakordselt eelarveprojekti. See tähendab, et PRIA peab igale projektitoetuse taotlejale üksikjuhtumipõhiselt määrama eelarveprojekti alusel projektitoetuse suuruse, mis makstakse kindlasummalise maksena. Seega kaasnevad uue rahastuskeemiga PRIAle täiendavad ülesanded, mistõttu on menetlustähtaja pikendamisel arvestatud PRIA tegelikku võimekust. Tähtaja pikendamise vajadus tuleb ka sellest, et kohalike tegevusrühmade voorud võivad sattuda ühele ajale, mistõttu PRIA menetlusse jõuab korraga suur hulk taotlusi. Kiireks otsuse tegemiseks ei jagu aga ühel ja samal ajahetkel piisavalt menetlejaid. Haldusmenetluse seaduse § 5 lõike 4 kohaselt viiakse menetlustoimingud läbi viivitusega, kuid mitte hiljem kui määruses sätestatud tähtaja jooksul, seega kehtestatakse antud muudatusega maksimaalne otsuse tegemise tähtaeg.

Eelnõu punktis 25 tehtava muudatusega jäetakse määruse § 33 lõike 1 punktist 1 välja projektitoetuse saaja kohustus, et ta viib toetatava tegevuse ellu eelarveprojekti kohaselt.

Muudatus on vajalik, kuna LEADERi projektitoetuse puhul kasutatakse eespool nimetatud kindlasummalist makset ehk lihtsustatud kulumudelit, mille puhul projekti elluviimise käigus kuludokumente enam ei kontrollita. Selles faasis, kui tegemist on juba projektitoetuse saajaga, tuleb keskenduda projekti eesmärkide ja tulemuste saavutamisele ja nende kontrollimisele, mitte eelarveprojekti täpsele järgimisele.

Eelnõu punktiga 26 muudetakse määruse § 33 lõike 1 punkti 2 sõnastust.

Varasema sõnastuse kohaselt pidi projektitoetuse saaja toetatava tegevuse mitmes etapis elluviimise korral alustama esimese etapiga üheksa kuu jooksul arvates PRIA poolt projektitaotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Uue sõnastuse kohaselt peab projektitoetuse saaja toetatava tegevuse elluviimisega alustama üheksa kuu jooksul arvates PRIA poolt projektitaotluse rahuldamise otsuse tegemisest olenemata sellest mitmes etapis toetatav tegevus ellu viiakse. Muudatus on vajalik selleks, et motiveerida projektitoetuse saajaid tegevuse elluviimisega võimalikult varakult alustama, et võimaldada neil kavandatud tegevused tähtaegselt ellu viia ja seeläbi saavutada projektitoetuse eesmärgid ning tagada sellega toetusraha parem ja täielikum ärakasutamine.

Eelnõu punktiga 27 tunnistatakse määruse § 34 lõike 1 punktid 4 ja 5 kehtetuks, mille kohaselt pidi projektitoetuse saaja kuni sihipärase kasutamise perioodi lõpuni eristama selgelt oma raamatupidamises projektitoetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest ning säilitama projektitoetusega seotud dokumente. Kuna LEADERi projektitoetuse maksmisel kasutatakse eespool nimetatud kindlasummalist makset, mille puhul ei pea iga üksikut kulu tõendava dokumendiga seostama, siis ei ole nimetatud nõuded asjakohased.

Eelnõu punktidega 28 ja 29 muudetakse määruse § 34 lõiget 5.

Määruse § 34 lõiget 5 täiendatakse punktiga 3, mille kohaselt peab projektitoetuse saajal olema hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks tegevusluba või esitatud majandustegevusteade, kui toetuse saaja on saanud toetust sellise tegevuse elluviimiseks, mis nõuab enne konkreetset tegevusalal majandustegevuse alustamist tegevusloa olemasolu või majandustegevusteate esitamist. Sellega tagatakse, et projektitoetuse abil ehitatud, renoveeritud või soetatud vara on võimalik sihipäraselt kasutama hakata. Seda, kas konkreetset tegevusalal on nõutav tegevusluba või piisab majandustegevusteate esitamisest, saab vaadata majandustegevuse registrist¹.

Lisaks täpsustatakse määruse § 34 lõike 5 sissejuhatavat lauseosa. Sihipäraseks kasutamiseks vajalikke kõiki eeldusi ei ole võimalik määruses ammendavalt üles loetleda, sest need võivad tuleneda asjakohastest seadustest sõltuvalt sellest, milliseks tegevuseks projektitoetust taotletakse. Seetõttu sõnastatakse lause selliselt, et projektitoetuse saajal peavad olema täidetud toetuse abil ehitatud, renoveeritud või soetatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused. Paragrahvi 34 lõike 5 punktides 1–3 on sätestatud sihipäraseks kasutamiseks vajalikud enamlevinud eeldused, mis kohalduvad juhul kui nõue tuleneb asjakohasest seadusest, sealhulgas määruse § 34 lõike 5 uus punkt 3, kui projektitoetust taotletakse selliseks tegevuseks, mis nõuab asjakohase seaduse kohaselt tegevusluba või majandustegevusteate esitamist.

Eelnõu punktiga 30 täiendatakse määruse § 35 lõike 5 punkti 2 sõnastust.

¹ Kättesaadav: <https://mtr.tjja.ee/infoleht/22>.

Varasema sõnastuse kohaselt pidi projektitoetuse saaja esitama määruse § 35 lõike 5 punkti 2 kohaselt maksetaotluses üksnes teabe elluviidud tegevuse eest täieliku tasumise kohta. Uue sõnastuse kohaselt tuleb maksetaotluses lisaks esitada ka projektitoetuse summa, mille maksmist taotletakse, mis oli ekslikult välja jäänud.

Eelnõu punktidega 31 ja 32 täiendatakse ja täpsustatakse määruse §-s 36 sätestatud projektitoetuse maksmise aluseid.

Määruse § 36 täiendatakse lõikega 2¹ sätestades PRIA-le toetuse vähendamise aluse. ELÜPS § 13 lõike 3 kohaselt, kui enne projektitoetuse maksmist tehakse kindlaks, et projektitoetuse saaja rikub tegevuse elluviimise nõudeid või ei täida muid toetuse saaja kohustusi, võib PRIA vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest, arvestades rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust.

Samuti parandatakse määruse § 36 lõikes 3 sätestatud PRIA projektitoetuse maksmisest keeldumise otsuse tegemise sõnastus keeleliselt paremini arusaadavamaks.

Eelnõu punktiga 33 täiendatakse määrust rakendussättega, mille kohaselt kohalik tegevusrühm, kes ei ole PRIAt teavitanud maaeluministri 23. oktoobri 2015. a määruse nr 11 „Kohaliku tegevusgrupi toetus ja LEADER-projektitoetus“ (määrus nr 11) alusel strateegia rakendamise lõpetamisest, ei pea 2024. aastal täitma § 12 punktis 11 sätestatud nõuet, mille kohaselt esitatakse rakenduskava või selle muudatus PRIA-le. Määruse § 12 punkti 11 kohaselt peab kohalik tegevusrühm esitama iga kalendriaasta kohta koostatud rakenduskava PRIA-le teadmiseks hiljemalt eelneva kalendriaasta 30. novembriks ning rakenduskava muudatuse PRIA-le teadmiseks vähemalt 30 tööpäeva enne kavandatud projektitoetuse taotlusvooru algust. Käesoleval hetkel on teada, et 26-st kohalikust tegevusrühmast on määruse nr 11 alusel lõppeva programmiperioodi 2014–2020 strateegia rakendamise lõpetamisest teavitanud PRIAt 20 kohalikku tegevusrühma. Seega on rakendussätte kehtestamine vajalik kuuele kohalikule tegevusrühmale, kes 2024. aastal veel tegelevad intensiivselt vana perioodi strateegia rakendamise lõpetamisega ning uue perioodi 2023–2027 strateegia ettevalmistamisega. See tähendab, et need kuus kohalikku tegevusrühma, kes veel määruse nr 11 alusel strateegiaid rakendavad, ei pea 2024. aastal täitma määruse § 12 punktis 11 sätestatud nõuet. Muudatus toob kaasa kohalike tegevusrühmade õiguste laienemise ja sellega ei rikuta õiguskindluse põhimõtet ning on positiivne kõigile neile kohalikele tegevusrühmadele, kes veel lõpetavad vana perioodi strateegiaid, võimaldades neil seda teha kiirustamata.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks:

1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021 2021, lk 159–706);

2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186);

3) komisjoni määrus (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Eelnõuga tehtavad muudatused on kohalikele tegevusrühmadele ja projektitoetuse taotlejatele positiivse mõjuga. Määruse muudatused leevendavad kohalikele tegevusrühmadele kehtestatud nõudeid ning aitavad nii projektitoetuse taotlejatel, kohalikel tegevusrühmadel, kui ka PRIA-l määruse sätetest paremini aru saada.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulu ega -tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Sotsiaalministeeriumile, kes ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, mistõttu loetakse eelnõu viidatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt nimetatud ministeeriumite poolt kooskõlastatuks.

Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks PRIA-le ja MTÜ-le Eesti LEADER Liit, kes esitasid ettepanekud, mis arutati koos ministeeriumiga kolmepoolselt läbi. Seletuskirja lisas on välja toodud MTÜ Eesti LEADER Liit esitatud ettepanekud ning nendega arvestamine või mittearvestamine.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler